

1. Inskolningen

Heraldik

Heraldik 6r l6ran om heraldiska bilder, det vill s6ga om vapen. Ordet heraldik kommer av medeltidslatinets heraldus, 'h6r6ld, utropare'. Heraldik 6r med andra ord det som h6roiderna 6r kunniga i, det som de 6gnar sig 6t att beskriva (utropa). P6 mer 6n ett vis 6r heraldik n6goning som utropas. Ett heraldiskt vapen 6r en utsaga, ett slags p6st6ende - fast i bild. Det som s6gs eller uttrycks i vapnet 6r ett tecken p6 6garens identitet. 6garen 6r en m6nsklig individ eller en m6nsklig sammanslutning, till exempel en sl6kt, en f6rsamling, en f6rening, ett f6retag, en myndighet, en kommun, ett landskap eller en nation. I Sverige finns inga begr6nsningar vad g6ller vem som f6r anta och f6ra heraldiska vapen. Det 6r till6tet f6r alla. Eftersom vapnet 6r ett tecken p6 sin 6gares identitet, m6ste det kunna s6rskiljas fr6n andra vapen. Str6van efter originalitet i kompositionen 6r d6rf6r viktig. Fr6n och med ett vapnet antas och f6r all framtid 6r vapnet fast associerat till sin 6gare.

Svenska heraldiska f6reningens vapen. Vapnet 6r ett k6rnestecken f6r f6reningen, n6rhelst man ser vapnet kan man associera det med f6reningen. P6 s6tt och vis kan man s6ga att vapnet 6r valspr6k f6r orden "Svenska heraldiska f6reningen".

Ordet heraldik anv6nds inte bara om l6ran, den teoretiska f6r6s6sen av bilderna. Det anv6nds ofta 6ftast s6rskilt 6ven om det som l6ran handlar om, allts6 vapenkonsten och f6rekomsten av heraldiska bilder.

Vapnets best6ndsdelar

Ett fullst6ndigt sl6ktvapen best6r av tv6 huvuddelar, n6mligen sk6ldem6rket och hj6lmprydnad. Dessa delar och 6ven i viss m6n valspr6ket g6rs unika f6r varje vapen. Resten av vapnet har rent dekorativ funktion och k6n vara identiskt utseendem6ssigt med andra vapen. Territoriella och andra icke-personliga vapen utel6mnar oftast hj6lmen med dess tillbeh6r.

*Ett exempel p6 ett fullst6ndigt sl6ktvapen, vapen Des6n tecknat av Magnus B6ckmark.
1. Hj6lmprydnad, 2. Hj6lmbindel, 3. Hj6lm, 4. Hj6lmt6cke, 5. Sk6ld, 6. Valspr6k.*

1. Hj6lmprydnad

Hj6lmprydnaden 6r den n6st viktigaste best6ndsdeln i ett sl6ktvapen. Den g6rs precis som sk6ldem6rket unikt f6r varje vapen. Vissa enkla hj6lmprydnader 6r dock undantagna fr6n denna regel.

2. Hj6lmbindel

Monteringsanordningar som h6ller hj6lmprydnad och hj6lmt6cke p6 plats ovanp6 hj6lmen d6ljs av en hj6lmbindel. Den best6r av tygstycket, som har virats s6mman och kn6tts ihop baktili. Hj6lmprydnad och hj6lmbindel kan i bild framst6llas utan hj6lm och sk6ld. Hj6lmbindelns 6ndar syns d6 ibland nedh6ngande under hj6lmprydnaden. Ibland anv6nds ordet krest om denna 6vre del av ett vapen.

3. Hj6lm

Hj6lmens praktiska funktion i en heraldisk bild 6r att b6ra upp hj6lmprydnaden. P6 hj6lmtypen avl6ses om 6garen 6r adlig eller ofr6ise. Adeln har n6mligen i Sverige ensamr6tt till 6ppen hj6lm, 6ven kallad bygethj6lm, medan alla andra skall anv6nda skuten hj6lm.

4. Hj6lmt6cke

Hj6lmt6cket 6r ett tygstycke som h6nger ned fr6n hj6lmen och har en dekorativ funktion. Tygstyckets filkar skapar i bild ofta en konstfull flankering av sk6ldens sidor.

5. Sk6ld

P6 sk6lden 6r den viktigaste delen av vapnet uppm6lat, n6mligen sk6ldem6rket. Den h6r delen av vapnet 6r den som avbildas oftast. Formen p6 sk6lden har inte med sj6lva vapnet att g6ra, utan den kan varieras fr6n g6ng till g6ng i olika bildframst6llningar.

6. Valspr6k

I bild kan ett valspr6k textas p6 ett band under sk6lden.

Stil

Bildframst6llningen av ett heraldiskt vapen 6r stils6rad. Bilden av ett lejon 6r inte en naturtrogen avbildning utan en ikon f6r lejonet. Det mest typiska f6r en mer framtr6dande plats 6n det har i en naturalistisk avbildning. D6rf6r har heraldikens lejon en kraftig mun och stora klor, men en liten kropp f6r det 6r s6

Ett typiskt heraldiskt lejon h6mtat fr6n Hallands landskapsvapen, vapnet 6r tecknat av den tidigare riksheraldikern Klingspor.

Vapnets inneh6ll

Ett vapen fastst6lls till sitt inneh6ll i ord genom en vapenbeskrivning, 6ven kallad blasonering. Verbet blasonera, beskriva (eller m6la) en vapensk6ld, 6r ett l6nord fr6n tyskan och franskan.

En s6rskild terminologi har utvecklats genom tiderna f6r att underl6tta blasoneringen och g6ra den s6 precis och noggrann som m6jligt. De olika 6terkommande m6rkna och olika kompositionsgrepp har alla sina specifika ben6mningar.

Hallands landskapsvapen, se ovan, blasoneras p6 f6ljande s6tt: I bl6tt f6lt ett upprest lejon av silver med r6d bevirgning.

Kontrollfr6gor

F6r att jag ska veta att inskolningen har fungerat v6l, ber jag dig skicka in svar p6 kontrollfr6gorna. Fr6gor, kommentarer och synpunkter 6r ocks6 v6lkomna!

1. Ordet heraldik kommer fr6n medeltidslatinets heraldus, vilket betyder?

- A - Vapen
- B - Identitet
- C - H6r6ld, utropare
- D - H6j6lte

2. Vem f6r anta ett vapen? (V6lj de alternativ som 6r r6tt)

- A - En individ
- B - En f6rening
- C - Ett f6retag
- D - En kommun

3. Varf6r m6ste ett vapen vara unikt?

- A - Ett vapens funktion 6r att vara ett tecken p6 sin 6gares identitet
- B - Det s6r s6 i alliansr6tten
- C - Det r6cker om hj6lmprydnaden 6r unik
- D - Det m6ste det inte alls vara

4. N6r man ritat ett vapen, hur vet man vad man ska rita?

- A - Man tittar p6 en gammal bild av vapnet och g6r exakt likadant
- B - Man tittar p6 en gammal bild av vapnet och tar med samma detaljer
- C - Man l6ser blasoneringen
- D - Ett vapen ritas bara en g6ng, ritas man en g6ng till blir det ett nytt vapen

5. Vilken 6r den viktigaste delen av vapnet?

- A - Hj6lmen
- B - Hj6lmprydnaden
- C - Sk6lden
- D - Valspr6ket

6. V6r placeras valspr6ket?

- A - P6 ett band 6ver vapnet
- B - P6 ett band under vapnet
- C - P6 ett band som satts fast p6 hj6lmprydnaden
- D - P6 en prattubbla bredvid en val